

U.2019.328

U.2019.328

Tjener, der efter færdselsuheld blev bevilget revalidering til uddannelse som skolelærer, var berettiget til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste under revalideringen.

Erstatning uden for kontraktforhold 3211.2.

A kom den 21. januar 2014 som 20-årig til skade ved et færdselsuheld, og skadevolderens lovpligtige ansvarsforsikringselskab, F, anerkendte erstatningspligten. A måtte som følge af færdselsuheldet opgive at arbejde som tjener på grund af nakkesmerter. Det blev lagt til grund, at hun havde skånehensyn, idet hun ikke måtte udføre tunge løft og skulle have mulighed for varierende arbejdsstillinger. På uheldstidspunktet havde A ikke en uddannelse på gymnasieniveau. I september 2014 blev hun bevilget revalidering til uddannelse til pædagog fra den 1. september 2014 til den 31. januar 2019, hvilket senere blev ændret til en uddannelse til skolelærer. A anlagde sag mod F med påstand om betaling af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste frem til afslutningen af hendes revalidering til skolelærer. F påstod frifindelse under anbringende af, at A som lærervikar ville kunne tjene mere, end hun gjorde som tjener, og at hun ved at uddanne sig til skolelærer kunne opnå en højere indkomst end før ulykken. Landsretten anførte, at erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ydes, indtil skadelidte kan begynde at arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere, jf. erstatningsansvarslovens § 2, stk. 1, 1. pkt. Landsretten lagde i overensstemmelse med A's forklaring til grund, at A efter færdselsuheldet forgæves havde forsøgt at skaffe sig andet arbejde, der var relevant i forhold til hendes uddannelse som tjener og skånebehov. Det blev endvidere lagt til grund, at A efter en periode med fritidsbeskæftigelse som pædagogmedhjælper havde konstateret, at arbejdet som pædagog ikke var foreneligt med følgerne efter uheldet. Efter en samlet vurdering fandt landsretten det herefter godtgjort, at revalidering havde været nødvendig for, at A kunne begynde at arbejde i

1. august 2014 til og med november 2016 forventet indkomst 28 mdr. 756.000,00kr.
å kr. 27.000,00

Realiseret indkomst for perioden:

Løn fra Restaurant ... - august 2014 Kr. 14.778,20 + optjent feriepenge kr. 1.642,02	16.420,22kr.
Udb. Sygedagpenge for perioden 13.08.14 til 04.09.2014 (bilag 17)	11.356,00kr.
Revalideringsydelse for perioden 01.09.14 til 31.08.2015 (bilag 18)	83.492,00kr.
SU for perioden august 2015 til januar 2016, kr. 5.903 x 5 (bilag 19)	29.515,00kr.
Løn fra ... for 2015 (bilag 20, 20a og 20b)	45.035,22kr.
Løn fra ... for 2016 (bilag 20 + 20a)	43.342,29kr.
SU januar-juni 2016 á 5.941,- kr. (bilag 21)	29.705,00kr.
Revalideringsydelse fra 15/8-30/11-2016 3½ måneder á 7.069 kr. (bilag 22)	24.741,50kr.
I alt realiseret indkomst for perioden August 2014 til og med november 2016	283.607,23kr.
Tabt arbejdsfortjeneste for perioden (foreløbig)	
1. august 2014 til 30/11-2016	472.392,77kr.
Med fradrag af betalt tabt arbejdsfortjeneste, jf. bilag 10	-8.792,39kr.
<i>I alt</i>	463.600,38kr.

Tabt arbejdsfortjeneste for perioden 4. september 2014 og frem til 30. november 2016 udgør således kr. 463.600.

væsentligt samme omfang som forud for skaden. Der var ikke grundlag for at antage, at hun ved revalideringen til skolelærer havde tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt, eller at hun på nuværende tidspunkt ville kunne begynde at arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere. Retten til tabt arbejdsfortjeneste var dermed ikke ophørt. Landsretten tog derfor A's påstand til følge for så vidt angik perioden frem til datoen for hovedforhandlingen i landsretten.

V.L.D. 28. september 2018 i anke 3. af d. BS-5585/2017-VLR

(Lars Christensen, Lisbeth Kjærgaard og Anne Hedegaard Toft (kst.)).

Danske Forsikring A/S (adv. Trine Schmidt Nielsson v/adv. Mark Gramstrup Wriedt, Stege)

mod

A (adv. Kirstine Kryger Dyekjær, Aarhus)

Retten i Viborgs dom 21. november 2017, BS 1-1377/2016

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen vedrører spørgsmålet om sagsøger, A, er berettiget til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste fra sagsøgte, Danske Forsikring A/S, frem til afslutningen af hendes revalidering til lærer ultimo juni 2020, eller om hun alene har krav på erstatning frem det tidspunkt, hvor hun kunne have opnået ansættelse i andet job, eksempelvis som lærervikar, den 4. september 2014.

Sagen er anlagt den 16. december 2016.

Sagsøgerens påstand er, at sagsøgte skal betale 677.747,50 kr. med tillæg af renter, jf. erstatningsansvarslovens § 16 af 232.534,61 kr. fra den 9. oktober

329

2015, af 231.065,39 kr. fra sagens og med tillæg af renter af 214.147,50 kr. fra den 10. oktober 2017.

Sagsøgtes påstand er frifindelse.

Sagsøgers påstand fremkommer således:

Sagsøger har ved brev til sagsøgte af 9. september 2015 opgjort krav på foreløbig tabt arbejdsfortjeneste for perioden 1. august

2014 og frem til 31. august 2015. (bilag 9), hvilket beløb udgør 241.327 kr. beløbet fratrækkes kr. 8.792,39, jf. bilag 10 og udgør herefter 232.534,61 og er grundlag for første del af sagsøgers rentepåstand.

Sagsøger anden del af rentepåstanden er differencen mellem kr. 463.600 og kr. 232.534,61, hvilket udgør kr. 231.065,39.

1. 1 Opgørelse af yderligere tabt arbejdsfortjeneste

Opgørelsen af yderligere tabt arbejdsfortjeneste er udarbejdet med udgangspunkt i beregningerne fra stævningen. Som sagens bilag 34 fremlægges økonomiske bilag for perioden 1. december 2016 og frem til oktober 2017. Sagsøgers yderligere krav kan opgøres som følger:

Forventet indkomst

01. december 2016 til 30. september 2017			
Forventet indkomst 10 mdr. á kr. 27.000	270.000	kr.	
01. oktober 2017 til 24. oktober 2017			
á kr. 27.000 pr. mdr. = 24*(27.000 : 30)	21.600	kr.	
I alt f.p. 01. december 2016 til 24. oktober 2017	291.600,00	kr.	

Realiseret indkomst for perioden

(revalidering)

01. december 2016 til 31. december 2016			
1 mdr. á kr. 7.069,00	7.069	kr.	

Revalideringsydelse pr. 01. januar 2017 reguleret til 7.182 pr. måned

Revalideringsydelse f.p.

01. januar 2017 til 30. juni 2017 - 9 mdr. á kr. 7.182	64.638,00	kr.	
01. oktober 2017 til 24. oktober 2017- 24*(7.182:30)	5.745,60	kr.	
I alt realiseret i perioden	77.452,60	kr.	

Tabt arbejdsfortjeneste i alt 1/12-16-24/10-17

214.147,40 kr.

Sagsøgers samlede krav for tabt arbejdsfortjeneste for perioden 4. september 2014 og frem til den 24. oktober 2017 udgør således kr. 677.747,50, hvorved beløbet kr. 214.147,40 forrentes fra den 10. oktober 2017.

Oplysningerne i sagen

Denne dom indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a, stk. 2.

Sagsøgeren kom til skade ved et trafikuheld den 21. januar 2014.

På daværende tidspunkt var sagsøger i lære som tjener. Efter en kort sygdom melding lykkedes det hende at færdiggøre sin tjeneruddannelse pr. juni 2014, hvorefter hun fik ansættelse som tjener på fuld tid pr. 1. august 2014. Sagsøger måtte dog sygemelde sig efter 14 dage, og hun opsagde sin stilling den 15. august 2014.

Sagsøger kom herefter i et revalideringsforløb ved kommunen. Sagsøgeren har under dette forløb taget en hf-eksamen og er derefter gået i gang med en læreruddannelse, som hun forventer at være færdig med pr. juni 2020.

Sagsøgte har den 27. februar 2015 vurderet sagsøgerens méngrad efter ulykken til 5%. Sagsøgte har endvidere vurderet, at sagsøgeren

ikke har lidt et erhvervsevnetab på 15% eller derover, idet sagsøgte har vurderet, at sagsøgeren med skånehensyn for tunge løft

330

og brug af varierende arbejdsstillinger har mulighed for at varetage et ufaglært arbejde. Sagsøgte har i den forbindelse vurderet, at revalidering ikke er nødvendigt for, at sagsøgeren vil kunne tjene omtrent det samme som før ulykken.

Der er enighed mellem parterne om, at færdighedsniveauet har medført, at sagsøgeren har fået nakkesmerter med skånebehov overfor tungere beskræftigelse såsom tjenerarbejde. Det er således ubestridt, at ulykken har nødvendiggjort et erhvervsskifte for sagsøgeren.

Der er endvidere enighed mellem parterne om påstandens beløbmæssige opgørelse og renter.

Tvisten mellem parterne er herefter, om det har været nødvendigt for sagsøgeren at undergå en revalidering for at opnå væsentligt samme indtægt som før ulykken.

Forklaringer

Sagsøgeren har forklaret, at hun var 20 år, da skaden skete. Hun er nu 24 år. Hun var kommet kørende ved ..., da hun blev påkørt bagfra. Hun var den forreste bil i et harmonika-sammenstød. Hun husker ikke så meget fra ulykken, da hun gik lidt i chok. Hun havde ikke umiddelbart ondt, men det fik hun et par timer senere. Hun søgte læge og fik at vide, at nakken var forstuvet. Hun blev ikke som sådan sygemeldt, men hun blev nødt til at stoppe midt i den sidste 10 ugers skoleforløb, som hun var i gang med i sin uddannelse som tjener. Uddannelsen som tjener tager 3 år og 10 mdr.

Hun var helt væk fra skoleforløbet i 2-3 uger, hvorefter hun startede i restauranten igen med 12 timer om ugen i 1 1/2-2 måneder. Herefter genoptog hun skoleforløbet medio marts 2014. Hendes lærelingkontrakt blev forlænget med 14 dage, sådan at hun fik færdiggjort uddannelsen pr. juni 2014.

Tjeneruddannelsen var hendes drømmeuddannelse. Hun var tidligere droppet ud af gymnasiet, og da hun interesserede sig for mad og for at have med mennesker at gøre, gennemgik hun grundforløbet. Der blev hun meget interesseret i faget. Hun fik derefter en læreplads.

Efter færdiggørelsen af tjeneruddannelsen fik hun arbejde i Hun havde i juli haft 3 prøvedage, og da de gerne ville ansætte hende, startede hun i jobbet i august 2014. Men allerede i 2. uge, hvor hun havde et selskab, kunne hun næsten ikke gå dagen efter. Efter 3 dage hjemme ringede hendes chef om, at de blev nødt til at tale sammen. Intet af det var arbejdsgivers skyld, så hun valgte at sige op. Hendes daværende svigermor arbejdede på et jobcenter, og hun fortalte hende om revalideringsmuligheden. Hun er ikke typen, der ønsker at sidde hjemme. Hun havde afsøgt markedet for ansættelse i en vinbutik, men der var ingen, der ville ansætte hende. Hun kontaktede derfor kommunen. Det med at blive pædagog kom på tale, fordi hun gerne ville have med mennesker at gøre. Det var nemt at tage hf-fagene og gå videre på pædagoguddannelsen. Men hun skiftede dog hurtigt mening, idet der også ville være tunge løft i et pædagogjob. Så 1/2 år inde i hendes hf blev målet i stedet en læreruddannelse.

Hun blev færdig med hf den 23. juni 2016, og hun kom derefter ind på lærerseminariet. I starten var hf uoverskueligt, da hun skulle vænne sig til at være tilbage på skolebænken. Men det gik godt. På hf havde hun en særlig stol, som kommunen havde betalt. Det har hun ikke på seminariet, hvor det er vanskeliggjort af lokaleskift i dagens løb. Der er heller ikke så mange undervisningstimer. Hun er bevilliget ekstra tid til eksamen, så hun kan komme ud at strække ben.

Hun er bevilliget revalidering i 5 år, og HF og læreuddannelsen tager i alt 6 år. Efter råd fra kommunen valgte hun derfor at tage 2. hf på SU, sådan at hun har revalideringsydelse på hele læreruddannelsen.

Hun har fortsat gener efter uheldet. Hun går til fysioterapeut 1 gang om måneden.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har i sit påstandsdokument anført:

»Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende, at det følger af erstatningsansvarslovens § 2, at en skadelidt skal have erstattet sit dokumenterede tab. Sagsøger har er dokumenteret tab, idet hun ikke kunne bestride sit arbejde som tjener, hvorfor en revalidering var nødvendig for sagsøgers fremtidige tilknytning til arbejdsmarkedet. Sagsøger lider herved et økonomisk tab under sin revalidering til lærer, hvilket tab sagsøger er berettiget til at få erstattet af sagsøgte.

Det gøres således gældende, at sagsøger i henhold til erstatningsansvarslovens § 2, stk. 1, 1. pkt., er berettiget til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, indtil sagsøger kan begynde at arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere. I forlængelse heraf gøres det gældende, at sagsøger ikke kan pålægges at tage ufaglært arbejde, idet sagsøger inden/lige efter ulykken blev udlært tjener.

Herudover gøres det gældende, at sagsøgers helbredsmæssige gener medfører, at hun ikke vil kunne bestride stillingen som ufaglært pædagog. Det ville således ikke have været muligt for sagsøger at fastholde samme indtægtsniveau som før skaden ved en sådan ansættelse, da hun ikke ville kunne varetage en stilling som ufaglært pædagogmedhjælper pga. skadens følger.

Samtidig gøres det gældende, at sagsøger ikke ville kunne have opnået ufaglært beskæftigelse som lærervikar i samme beskæftigelsesgrad som før skaden. For det første følger det af folkeskolereformen, at der som udgangspunkt skal anvendes uddannede lærere med linjefagskompetencer, så derfor ville sagsøger ikke på sigt kunne opnå fuld beskæftigelse som lærervikar. For det andet havde sagsøger ikke en gymnasieuddannelse, og ville derfor næppe kunne komme i betragtning som lærervikar på fuld tid.

Dette er ligeledes dokumenteret i de indhentede udtalelser (*bilag 28-29*). Udtalelserne understreger således,

331

at mulighederne for at oppebære væsentlig samme indtægt som ufaglært pædagogmedhjælper/lærervikar har været yderst begrænset i den pågældende periode. Dette medfører således, at sagsøger er berettiget til at revalidere sig, og derfor også er berettiget til at modtage tabt arbejdsfortjeneste i hele revalideringsperioden. Dette medfører af, at uddannelsen/revalideringen har været en nødvendighed for at sagsøger har kunne sikre sig væsentlig samme indtægt som før ulykkestilfældet. Af udtalelserne fremgår netop, at muligheden for at opnå ansættelse om ufaglært er yderst ringe - og såfremt der opnås ansættelse, vil der alene være tale om deltid og i en tidsbegrænset stilling.

De indhentede udtalelser tydeliggør således den væsentlige forskel fra at være faglært og ufaglært. Som følge heraf vil det være åbenlyst urimeligt at tvinge sagsøger til at tage ufaglært arbejde, når hun forinden/kort efter ulykken oppebar faglært arbejde samtidig med at sagsøger helbredsmæssige gener medfører, at hun ikke kan holde til sådan et ufaglært arbejde. Sagsøger har således ikke været forpligtet til at tage ufaglært arbejde fremfor revalidering og hun har ikke tilsidesat til tabsbegrænsningspligt.

For så vidt angår både stilling som ufaglært lærer og ufaglært pædagog gælder, at man ikke kan forvente en fast og varig stilling

på fuld tid, og det er derfor ikke et reelt forsørgelsesgrundlag, og kan på ingen måde sidestilles med et forsørgelsesgrundlag som faglært tjener.

Såfremt dette var tilfældet, var der ingen grund til, at nogen uddannede sig.

Det er netop for på sigt at kunne fastholde sit lønniveau som udlært tjener, at sagsøger har valgt at revalidere sig til en uddannelse, der tager hensyn til hendes skåneshensyn, og hvor hun vil kunne have ca. samme indtjening som før skaden og hvorved hun ikke pådrager sig et varigt erhvervsevnetab, hvilket sagsøgte også har en interesse i.

Som følge heraf gøres det gældende, at sagsøger har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt, idet sagsøger er i færd med en revalidering. Det gøres i den forbindelse gældende, at sagsøger netop har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt ved straks at kontakte kommunen og herefter straks at påbegynde en relevant og nødvendig revalidering. Det gøres således gældende, at sagsøger aktivt har medvirket til afklaring af hendes fremtidige erhvervsevne.

Det gøres således afslutningsvis gældende, at sagsøger er berettiget til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i hele revalideringsperioden, idet sagsøgers deltagelse i revalideringsforløbet ikke kan anses for at være udtryk for, at hun kunne arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere. Sagsøger er derfor berettiget til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste frem til afsluttet revalidering som lærer.«

*Sagsøgte*s anbringende:

»Til støtte for frifindelsespåstanden gør Danske Forsikring A/S gældende, at sagsøger ikke har iagttaget sin tabsbegrænsningspligt og derfor alene har lidt et indkomstab som følge heraf. Hun er derfor ikke berettiget til erstatning som påstået.

Sagsøger er under uddannelsesrevalidering til lærer. Det er ubestridt, at hun vil kunne bestride en stilling som lærer på fuld tid, ligesom kommunen i øvrigt også har vurderet, at det er muligt.

Ved at gennemføre uddannelsen til lærer vil sagsøger komme til at tjene mere, end hun gjorde før hendes tilskadekomst.

Spørgsmålet er derfor, om sagsøger - ved at påtage sig anden passende beskæftigelse - ville kunne oppebære væsentligt samme indkomst som forud for ulykken.

Sagsøger tjente før hendes tilskadekomst kr. 27.000 inklusive pension og feriepenge.

Retten til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ophører, når sagsøger er i stand til at arbejde - og tjene - væsentligt det samme omfang som før tilskadekomsten, jf. U.1999.394H. Praksis er videreført siden, jf. blandt andet FED2007.79V.

Danske Forsikring A/S gør gældende, at sagsøger som lærervikar ville kunne tjene væsentligt det samme som før ulykken. Det er under henvisning til ovennævnte domme ikke et krav, at sagsøger ville tjene kr. 27.000 som lærervikar eller mere, idet der alene skal kunne tjenes væsentligt det samme. En mindre afvigelse i indtjeningsevnen bevirker ikke, at sagsøger har fortsat ret til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Det fremgår dog af sagens bilag A, at sagsøger - selv som uddannet lærervikar - ville tjene mere, end hun gjorde som tjener. Det er således ikke tabsbegrænsende at påbegynde uddannelse med henblik på at undgå et varigt indkomstab (erhvervsevnetab).

Arbejdsfunktionen for uddannede og uddannede lærere er den samme. Der er således heller ikke af helbredsmæssige årsager nødvendigt at gennemføre læreruddannelsen.

Sagsøger er desuagtet - efter eget ønske - begyndt uddannelse til lærer den 4. september 2014. På dette tidspunkt skønnede såvel hun som bopælskommunen, at sagsøger kunne bestride en stilling som lærer.

Det følger af U.2017.582H, der er den ledende dom på området, at en kommunes afgørelse om revalidering ikke er bindende for vurderingen af retten til tabt arbejdsfortjeneste efter EAL § 2.

Når sagsøger uden berettiget økonomisk eller helbredsmæssig årsag har valgt at gennemgå revalidering i stedet for at påtage sig en stilling som lærervikar, overrevalideres hun. Det vil sige, at hun uddanner sig til at kunne opnå en højere indkomst end før ulykken, uden det er påkrævet.

332

Det skal i den forbindelse fremhæves, at det i henhold til bilag A end ikke var påkrævet at opnå gymnasial uddannelse for at bestride et job som uuddannet lærervikar.

Sagsøger har derved ikke overholdt tabsbegrænsningspligten, og dette må ikke komme Danske Forsikring A/S til ugunst. Danske Forsikring A/S skal derfor stilles som om, sagsøger havde iagttaget tabsbegrænsningspligten og havde påtaget sig beskæftigelse som lærervikar per 4. september 2014. Sagsøger er kompenseret for det lidte tab frem til dette tidspunkt, og Danske Forsikring A/S må herefter frifindes.

Sagsøger har indhentet en række udtalelser, der støtter, at sagsøgers beskæftigelsesmuligheder er væsentligt bedre som uddannet lærer frem for uuddannet. Dette bestrides for så vidt ikke. Det er dog uden betydning for retten til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Det følger af retspraksis, jf. ovenfor, at Danske Forsikring A/S alene er forpligtet til at betale erstatning for tabt arbejdsfortjeneste frem til det tidspunkt, sagsøger i væsentligt samme omfang som tidligere er i stand til at påtage sig arbejde til væsentligt samme løn som tidligere.

Så snart sagsøger objektivt var i stand til at genoptage sit arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere og til væsentligt samme løn som tidligere, ophører hendes ret til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Senest den 4. september 2014 kunne sagsøger begynde at arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere i en stilling som pædagogmedhjælper eller lærervikar, og hun ville derved oppebære væsentligt samme løn som tidligere.

Danske Forsikring A/S har derfor opfyldt sin betalingsforpligtelse ved at have betalt erstatning frem til dette tidspunkt.

Såfremt sagsøger efter 4. september 2014 måtte have en ledighedsperiode, hæfter Danske Forsikring A/S ikke herfor, jf. FED2002.240.

Det bemærkes, at Højesteret også i U.2017.582H har fastholdt, at der ikke skal tages højde for, hvordan skadelidte er stillet i forhold til at *opnå* et arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere. Afgørende er det blot, om skadelidte kunne *genoptage* et arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere.

Danske Forsikring A/S skal frifindes.«

Retten begrundelse og resultat

Parterne er enige om, at sagsøgeren som følge af en trafikulykke er kommet til skade med sin skulder, og at hun af denne grund ikke har været i stand til at genoptage sit arbejde som tjener. Parterne er endvidere enige om, at sagsøgeren med skånehensyn overfor tungere beskæftigelse principielt ville kunne have påtaget sig et sådant arbejde umiddelbart efter hendes kortvarige sygemelding efter ulykken.

Retten finder, at bevisbyrde for, at sagsøgeren reelt har mulighed for at finde et ufaglært arbejde indenfor disse rammer, der ville give hende samme indtægt som tidligere, påhviler sagsøgte. Retten finder ikke, at denne bevisbyrde er løftet alene ved at henvise til, at sagsøgeren kunne få et lærervikarjob, idet sagsøgeren med sit

daværende faglige niveau må antages ikke at være kvalificeret til at bestride et sådan arbejde.

Retten finder herefter, at det har været nødvendigt for sagsøgeren at tage en ny uddannelse for at kunne få en fuldtidsstilling, der kan give hende en tilsvarende indtægt som tidligere, og som hun vil kunne bestrides med de nødvendige skånehensyn.

Med en revalidering til folkeskolelærer har det været nødvendigt for sagsøgeren først at tage en hf. Hendes samlede revalideringsforløb strækker sig derfor over 6 år. Retten finder, at kommunens revalidering i form af en hf og en læreruddannelse ikke er bestemmende for sagsøgtes erstatningspligt. Efter en samlet vurdering af sagsøgeren uddannelseniveau, karrieremuligheder og løn som læreruddannet, finder retten, at dette ikke kan sidestilles med en uddannelse som tjener. Retten finder herefter, at sagsøgeren også ved at tage en ny kortere uddannelse, ville kunne have fundet et arbejdet med en indtægt svarende til en tjenerlø. Herefter finder retten efter en skønsmæssig vurdering, at sagsøgeren har krav på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste fra august 2014 og til oktober 2017, idet sagsøgeren herefter - hvis hun havde valgt en kortere uddannelse - ville have været i stand til at påtage sig et fuldtidsarbejde med en indtægt svarende til en tjenerlø.

Sagsøgeren gives derfor medhold i den nedlagte påstand, der omfatter erstatning frem til 24. oktober 2017.

...

Thi kendes for ret

Danske Forsikring A/S skal til A betale 677.747,50 kr. med tillæg af renter, jf. erstatningsansvarslovens § 16, af 232.543,61 kr. fra den 9. oktober 2015, og af 231.065,39 kr. fra sagens anlæg og med tillæg af renter af 214.147,50 kr. fra den 10. oktober 2017, og sagens omkostninger med 55.000 kr.

...

Vestre Landsrets dom

Retten i Viborg har den 21. november 2017 afsagt dom i 1. instans (sag BS-939/2016-VIB, tidligere BS 1-1377/2016).

...

Påstande

Appellanten, Danske Forsikring A/S, har gentaget sin påstand for byretten om frifindelse og har subsidiært påstået dommen stadfæstet.

Indstævnte, A, har endeligt nedlagt påstand om, at Danske Forsikring A/S skal anerkende, at hun er berettiget til tabt arbejdsfortjeneste under hele sin revalidering til skolelærer, og at Danske Forsikring A/S

333

foreløbig skal betale 847.747,50 kr. med tillæg af renter efter erstatningsansvarslovens § 16 af 232.534,61 kr. fra 9. oktober 2015, af 231.065,39 kr. fra 16. december 2016, af 214.147,50 kr. fra 10. oktober 2017 og af 170.000 kr. fra 31. august 2018.

Subsidiært har A påstået, at Danske Forsikring A/S skal anerkende, at hun er berettiget til tabt arbejdsfortjeneste under sin revalidering til skolelærer frem til 30. juni 2020, og at Danske Forsikring A/S foreløbig skal betale 847.747,50 kr. med tillæg af renter efter erstatningsansvarslovens § 16 af 232.534,61 kr. fra 9. oktober 2015, af 231.065,39 kr. fra 16. december 2016, af 214.147,50 kr. fra 10. oktober 2017 og af 170.000 kr. fra 31. august 2018.

Mere subsidiært har A påstået, at Danske Forsikring A/S skal betale 847.747,50 kr. med tillæg af renter efter erstatningsansvarslovens § 16 af 232.534,61 kr. fra 9. oktober 2015, af 231.065,39 kr. fra 16. december 2016, af 214.147,50 kr. fra 10. oktober 2017 og af 170.000 kr. fra 31. august 2018.

Mest subsidiært har A påstået dommen stadfæstet. Kravet på 847.747,50 kr. vedrører erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og er opgjort for perioden frem til datoen for hovedforhandlingen i landsretten den 31. august 2018.

Parterne er også for landsretten enige om den beløbsmæssige opgørelse af kravet.

A har fri proces og retshjælpsdækning under anken.

Forklaringer

A har afgivet supplerende forklaring.

A har forklaret, at da hun opgav ansættelsen som tjener, søgte hun forgæves arbejde i bl.a. en vinbutik og en stilling på et conferencecenter. Afslagene var begrundet med, at hun ikke havde relevant erfaring og hendes fysiske begrænsninger.

I en periode, hvor hun modtog SU, havde hun fritidsjob som pædagogmedhjælper. Hun måtte dog erkende, at det ikke var foreneligt med generne efter færdselsuheldet. På nuværende tidspunkt følger hun uddannelsesplanen. Det er hendes forventning, at hun kan afslutte sin uddannelse i juni 2020.

Hun modtager behandling hos en fysioterapeut ca. 1 gang om måneden. Selvom hun laver øvelser, har hun dagligt gener efter færdselsuheldet. Arbejdet som skolelærer giver mulighed for varierende arbejdsstillinger. Hun har under uddannelsen deltaget i to praktikforløb, som er gået godt.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

Danske Forsikring A/S har yderligere anført, at retten til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ophører, når skadelidte kan tjene væsentligt det samme som forud for ulykken, og at skadelidte derfor må tåle en uvæsentlig lønnedgang akkurat som ved erhvervsevnetabet, hvor minimumsgrænsen er 15 %. A har ikke godtgjort, at de begrænsede følger efter færdselsuheldet har forhindret hende i at tjene væsentligt det samme som forud for ulykken i et ufaglært arbejde med skånehensyn.

Der er hverken i lovforarbejderne eller retspraksis støtte for, at A har krav på at kunne arbejde som faglært. Der var jobs, som hun var uddannelsesmæssigt kvalificeret til, og som passede til hendes fysiske begrænsninger, og gjorde hende i stand til at tjene væsentligt det samme som før ulykken. Revalidering var dermed ikke påkrævet, og A har derfor ikke krav på tabt arbejdsfortjeneste efter 4. september 2014.

Hvis revalidering var påkrævet, har A ikke valgt den uddannelse, der hurtigst muligt ville bringe hende i stand til at tjene væsentligt det samme som før ulykken. Hun har dermed tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt og kan alene tilkendes erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i en skønsmæssig ansat periode, der højest kan udstrækkes til det, byretten har anslået.

A har heroverfor anført, at der ved erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ikke gælder en bagatelgrænse på 15 %. Hun har ikke tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt ved at blive omskoleet til faglært arbejde, der sikrer hende en faglært uddannelse på niveau med den, hun havde. De fysiske begrænsninger medførte, at en boglig uddannelse var nødvendig, og da læreruddannelsen er en kort uddannelse, har hun krav på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste frem til afsluttet revalidering som lærer ultimo 2020.

Landsrettens begrundelse og resultat

A måtte som følge af færdselsuheldet den 21. januar 2014 opgive at arbejde som tjener på grund af nakkesmerter. Det lægges til grund, at hun har skånehensyn, idet hun ikke må udføre tunge løft

og skal have mulighed for varierende arbejdsstillinger. På uheldstidspunktet havde A ikke en uddannelse på gymnasieniveau. I september 2014 blev hun bevilget revalidering til uddannelse til pædagog fra den 1. september 2014 til den 31. januar 2019, hvilket senere er ændret til en uddannelse til skolelærer. Uddannelsen til skolelærer er ikke afsluttet.

Da A's principale og subsidiære påstand bl.a. angår tabt arbejdsfortjeneste for en fremtidig periode, er de ikke egnede til at blive taget under pådømmelse. Landsretten afviser derfor disse påstande.

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ydes, indtil skadelidte kan begynde at arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere, jf. erstatningsansvarslovens § 2, stk. 1, 1. pkt.

I overensstemmelse med A's forklaring lægger landsretten til grund, at hun efter færdselsuheldet forgæves forsøgte at skaffe sig andet arbejde, der var relevant i forhold til hendes uddannelse som tjener og skånebehov. Endvidere lægger landsretten til grund, at A efter en periode med fritidsbeskæftigelse som

334

pædagogmedhjælper konstaterede, at arbejdet som pædagog ikke er foreneligt med følgerne efter uheldet.

Efter en samlet vurdering finder landsretten det herefter godtgjort, at revalidering var nødvendig for, at A kan begynde at arbejde i væsentlig samme omfang som forud for skaden. Der er ikke grundlag for at antage, at hun ved revalideringen til skolelærer har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt, eller at hun på nuværende tidspunkt vil kunne begynde at arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere. Retten til tabt arbejdsfortjeneste er dermed ikke ophørt. Landsretten tager derfor A's mere subsidiære påstand til følge således, at *Danske Forsikring A/S* skal betale 847.747,50 kr. med tillæg af renter som nedenfor anført.

...

Thi kendes for ret

Danske Forsikring A/S skal til A betale 847.747,50 kr. med tillæg af renter efter erstatningsansvarslovens § 16 af 232.534,61 kr. fra 9. oktober 2015, af 231.065,39 kr. fra 16. december 2016, af 214.147,50 kr. fra 10. oktober 2017 og af 170.000 kr. fra 31. august 2018.

...